

Тобто, можна констатувати, що основою побудови ефективної системи управління збутовою діяльністю підприємства в цілому є злагоджена взаємодія методологічних компонентів збутового процесу, результати дії яких забезпечують виконання основних функцій збутової діяльності та в кінцевому підсумку визначають прибутковість діяльності підприємства

Висновки. Внаслідок суспільно-політичних і соціально-економічних перетворень, що відбулися протягом останніх років, істотно змінилися умови і принципи господарювання підприємств в Україні. Фактично, їх головним завданням в сучасних умовах ринково-орієнтованого господарювання стає побудова економічно вигідної та організаційно обґрунтованої збутової діяльності. Вдосконалений категоріальний апарат та запропонований підхід до визначення сутності збуту може стати запорукою розробки дієвих технологій у системах організації та управління збутовою діяльністю, які були б орієнтовані на економічне оцінювання та стратегічне планування розвитку збуту, формування інформаційного та аналітичного забезпечення збутової діяльності підприємств АПК України в ринкових умовах.

Список використаної літератури

1. Маркетинг: Учебник / А.Н. Романов, Ю.Ю. Корлюгов, С.А. Красильников и др.; Под ред А.Н. Романова.-М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1996.-560 с.
2. Організаційно-економічний механізм розвитку регіону: трансформаційні процеси та їх інституційне забезпечення. Монографія / Кол. авт.; За ред. А.Ф.Мельник.- Тернопіль: Економічна думка, 2003.-608 с.
3. Перехідна економіка: Підручник / В.М. Гесьць, Є.Г. Панченко, Е.М. Лібанова та ін.; За ред. В.М. Гейця.- К.: Вища шк., 2003.-591 с.
4. Райсберг Б.А., Лозовский Л.М., Стародубцева Е.Б. Современный экономический словарь.-М.: ИНФРА-М, 1996 - 496 с.
5. Український Радянський Енциклопедичний словник: в 3-х т./ Редкол.: А. В. Кудрицький (від. ред.) та ін.- 2-е вид.-К.: Голов. Ред. УРЕ. 1987.Т.2.-736 с.

УДК 331.101.264.22:338.43

ПРОБЛЕМИ ВІДТВОРЕННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТА ЙОГО РОЗВИТКУ У ВІННИЦЬКОМУ РЕГІОНІ

О. П. Скорук, к. е. н., доц.

Вінницький національний аграрний університет

The basic problems of recreation of labour potential of the Vinnytsya area are considered in the article. The size of consumption of basic food stuffs is analysed as one of the most substantial levers of forming of production potential of region. Equalization of factor dependence of level of consumption of food stuffs is got under act of changes of price and wage rate.

В статье рассмотрены основные проблемы воссоздания трудового потенциала Винницкой области. Проанализирована величина потребления основных продуктов питания как одного из самых существенных рычагов формирования производственного потенциала региона. Получено уравнение факторной зависимости уровня потребления продуктов питания под воздействием изменений цены и размера заработной платы.

Вступ. Люди становлять основу і є головним багатством будь-якої держави і кожного підприємства. Функціонування підприємства без людей неможливе, оскільки вони є рушійною силою виробництва, ними формується внутрішній клімат і економічна культура підприємства, від них залежить досягнення ринкового успіху господарюючим суб'єктом. Про зростання ролі людського фактору свідчать результати економічних досліджень в США, які показали, що,

починаючи з 1929 р. в тріаді “праця – земля - капітал” головним джерелом зростання продуктивності праці та національного доходу в США є перший фактор, що охоплює сукупність освітніх, кваліфікаційних, демографічних, культурних характеристик робочої сили [6, с.34].

Постановка задачі. Трудові ресурси тісно пов’язані з усіма без винятку об’єктами господарювання та їх техніко-економічними показниками. Від рівня забезпеченості трудовими ресурсами залежить виконання планів випуску продукції та її якість, ритмічність роботи і показники продуктивності праці. З його підвищенням зростає технічний рівень виробництва і знижується собівартість продукції, підвищується рентабельність і обіговість оборотних коштів [1, с.15].

Вивчення і розв’язання проблеми управління трудовими ресурсами завжди займали важливе місце в системі наукових досліджень. В розробку теоретико-методичних, соціально-економічних та прикладних проблем управлінської праці вагомий вклад зробили О.А. Бугуцький, В.П. Галушко, О.Д. Гудзинський, Й.С. Завадський, М.Й. Малік, В.В. Юрчишин та інші. Останнього часу досить популярними стали дослідження з проблем менеджменту персоналу, які розкрито в роботах Й.С.Завадського, Г.В.Щокіна, В.І.Ярвого та інших.

Результати. При дослідженні питання організації раціонального використання трудових ресурсів, слід володіти повною інформацією про особливості формування трудових ресурсів регіону, його трудовий потенціал і використання. Сільськогосподарська галузь є однією з основних в економіці області. Проблеми села для Вінниччини є дуже відчутними і актуальними, оскільки більша половина населення (50,7% в 2009р.) припадає на частку сільського. Низький рівень оплати праці формує лише четверту частину грошових доходів сільськогосподарського населення, тоді як в міських поселеннях заробітна платня вище в 3 рази і складає більшу половину грошових доходів. Крім того, ситуацію загострює невивплата заробітної плати в сфері сільського господарства (табл. 1).

Таблиця 1

**Заборгованість із виплати заробітної плати сільського господарства
Вінницької області у 2009 році**

Галузь	Сума невивплатеної заробітної плати, тис. грн.							У % до фонду оплати праці
	усього	у т.ч. підприємства						
		економічно активно		підприємства-банкрути		економічно неактивні		
		усього	у % до загальної суми	усього	у % до загальної суми	усього	у % до загальної суми	
Сільське господарство, мисливство та пов’язані з ним послуги	2951,2	372,8	12,6	2434,9	82,5	143,5	4,9	5,6
Лісове господарство та пов’язані з ним послуги	-*	-	-	-	-	-	-	-

* - явищ не відбулося

Для Вінниччини, як регіону аграрного, де чисельність сільського населення переважає над міським, основною проблемою на обласному ринку праці залишається поступове зростання сільського безробіття. Чому так відбувається, загальновідомо. Це відсутність у ряді населених пунктів сільгоспформувань і підприємств, сезонний характер роботи, низький заробіток, слабке економічне становище господарства. Тому сільські жителі мають набагато нижчі доходи, ніж міські.

Відтворення трудового потенціалу сільського господарства є одним із пріоритетних завдань аграрної політики. Процеси відтворення стосуються як кількісних так і якісних характеристик трудових ресурсів.

Відтворення кількісних параметрів є проблемою більше соціально-демографічного характеру. Щоб найближчим часом не виникло проблеми дефіциту трудових ресурсів в аграрному секторі, слід здійснити радикальні перетворення з метою оздоровлення демографічної ситуації на селі.

Відродження українського села можливе шляхом збільшення народжуваності в ньому та призупинення відтоку молоді. Проведені нами дослідження показали, що не лише “старіє” сільське населення, але ці процеси адекватно позначилися і на трудових ресурсах села. В сільському господарстві області один з найнижчих показників питомої ваги молодих працівників у віці 15-28 років, який становить 15,9% від загальної кількості працюючих в галузі.

Одним із найсуттєвіших важелів формування виробничого потенціалу регіону є величина споживання основних продуктів харчування. Від цього залежить стан здоров'я населення, а разом з цим наслідки у випадку погіршення його стану: збільшення смертності, скорочення народжуваності, демографічна криза тощо.

Оскільки забезпечення населення білками є найбільш складним завданням будь-якої економіки, то рівень його виробництва в країнах контролюється міжнародною продовольчою і сільськогосподарською організацією ООН (ФАО). Так, добова потреба людського організму в білках становить 60-100 г, жирів – 60-100 г, вуглеводах 300-400 г. Середня денна калорійність раціону повинна становити 2700-2850 ккал. На основі цих даних легко розрахувати норми споживання окремих видів продуктів харчування. Розрізняють раціональні та мінімальні норми споживання продовольства.

Аналіз даних таблиці 2 показав, що сільськими жителями менше раціональної норми спожито м'яса та м'ясопродуктів, а саме лише 57 %.

Таблиця 2

**Споживання продовольства у сільській місцевості
Вінницької області у 2009 році**

Продукти	Споживання на одну особу за рік			
	Фактичне споживання на одну особу, кг	Мінімальні норми харчування, кг	Раціональні норми харчування, кг	Рівень забезпечення раціональних норм харчування, %
М'ясо і м'ясопродукти	45,6	45,4	80	57,0
Молоко і молокопродукти	252	353	380	66,3
Яйця, штук	216	246	290	74,5
Риба та рибопродукти	24	14,1	20	120,0
Хліб і хлібопродукти	148,8	93,8	101	147,3
Картопля	163,2	90	124	131,6
Овочі і баштанні	109,2	106,7	161	67,8
Плоди, ягоди, виноград	30	61,3	90	33,3
Цукор	46,8	26,8	38	123,1
Рослинні жири	27,6	7,1	13	212,1

Натомість перевищено норми споживання менш калорійних продуктів харчування – хлібопродуктів, картопля, цукру. Таким чином, замість білково-вітамінного типу харчування, в області поступово формується, в основному, вуглеводний тип. Порівняння споживання продуктів харчування сільських жителів Вінницької області з показниками інших країн світу показує, що в сусідніх країнах забезпечено кращу якість раціону.

Основний вплив на рівень споживання здійснюють показники ціни на продукти харчування та рівень доходів населення. Тому проведено дослідження взаємозв'язку факторів рівня споживання основних продуктів, ціни та доходів населення.

Проведення статистичного аналізу по Вінницькому регіону дозволило отримати рівняння факторної залежності рівня споживання продуктів харчування під впливом змін ціни та розміру заробітної плати. Рівняння по споживанню м'яса має вигляд:

$$r_{сп1} = 47,02035 - 0,016621x_{11} + 0,07799x_{21}$$

де $r_{сп1}$ – рівень споживання м'яса яловичини, кг в розрахунку на одну душу населення;

x_{11} – фактор ціни на продукцію м'яса яловичини, грн.;

x_{21} – розмір середньомісячної заробітної плати одного працівника в сільському господарстві, грн.

Отримані характеристики рівняння дозволяють зробити висновок, що рівень споживання м'яса яловичини зменшиться на 0,016621 кг на душу населення при збільшенні ціни на 1 грн. при незмінному рівні заробітної плати.

В ході досліджень отримано функцію споживання риби під впливом факторів ціни та заробітної плати. Рівняння залежності має вигляд:

$$r_{сп2} = -5,57373 + 0,28599x_{12} + 0,113301x_{21}$$

де $r_{сп2}$ – споживання риби, кг в розрахунку на одну душу населення в рік;

x_{12} – середня реалізаційна ціна 1 кг риби, грн.

Для споживання раціональної норми риби розмір витрат заробітної плати має становити 880 грн. в рік.

Отримано рівняння залежності рівня споживання хлібних виробів від розміру заробітної плати та середньої реалізаційної ціни:

$$r_{сп3} = 114,7598 + 2,16442x_{13} + 0,098937x_{21}$$

де $r_{сп3}$ – рівень споживання хліба, кг на одну душу населення в рік;

x_{13} – середня реалізаційна ціна хліба, грн.

Аналіз залежності показав, що збільшення середньої реалізаційної ціни на хліб в розмірі 1 грн. приведе до збільшення споживання на 2,16442 кг в рік на одну душу населення при постійному рівні заробітної плати. Збільшення середньомісячної заробітної плати на 1 грн. підвищить рівень споживання хліба на 0,098937 кг на одну душу населення в рік при постійній середній реалізаційній ціні. Факторний аналіз довів, що розмір заробітної плати для забезпечення раціональної норми споживання має дорівнювати 303 грн.

В результаті досліджень отримано рівняння залежності рівня споживання фруктів (в розмірі вітамінного балансу) від розміру заробітної плати та середньої реалізаційної ціни. Рівняння має вигляд:

$$r_{сп4} = 52,88799 - 7,84486x_{14} + 0,16442x_{21}$$

де $r_{сп4}$ – рівень споживання фруктів, кг на одну душу населення в рік;

x_{14} – середня реалізаційна ціна фруктів, грн.

Аналіз рівняння показав, що збільшення середньої реалізаційної ціни на фрукти на 1 грн. приведе до зниження рівня споживання на 7,84486 кг на одну душу населення в рік. Зростання рівня заробітної плати на 1 грн. приведе до збільшення рівня споживання на 0,16442 кг при постійному рівні реалізаційних цін на фрукти. Для забезпечення раціонального вітамінного балансу в споживанні фруктів розмір заробітної плати має становити 702,05 грн.

Таким чином, для забезпечення лише раціонального рівня споживання основних продуктів харчування (м'ясо яловичини, хліб, риба, фрукти) середньомісячний розмір витрат заробітної плати працівників зайнятих в сфері сільськогосподарського виробництва має становити 950,67грн. Зауважимо, що дані витрати обґрунтовують основний фактор – рівень добробуту людини та стан її здоров'я. Середній рівень заробітної плати працівників с.-г. виробництва у 2009 р. становив 700 грн. При такому рівні заробітної плати, коли лише на

продукти першої необхідності має бути витрачено 65% доходу, не може забезпечити достатній рівень зайнятості у сфері сільськогосподарського виробництва. Даний висновок може бути підтверджений нормами міжнародної статистики за даними якої, суспільствами з низьким рівнем добробуту вважаються ті, де понад 50% доходу витрачається на продукти харчування.

Висновки. Головною умовою відтворення трудового потенціалу повинно стати створення необхідних економічних, організаційних і соціальних умов для діяльності тих господарських структур, які забезпечать селян роботою та сприятимуть соціальному розвитку сільських територій. Досягти збільшення рівня заробітної плати населення в сільському регіоні можливо при збільшенні обсягу валової доданої вартості на 1 тис. грн., тоді середньомісячний розмір заробітної плати збільшиться на 100 грн. при незмінному впливі факторів рівня беззбитковості та забезпеченості оборотними коштами. Найбільший вплив здійснює показник оборотних коштів сільськогосподарських підприємств. Збільшення даного показника на 1 тис. грн. в розрахунку на 1 га с.-г. угідь дозволить збільшити середньомісячний рівень заробітної плати на 418,45 грн. Таким чином, доведення рівня заробітної плати до розміру раціональної споживчої здатності може проходити шляхом удосконалення управління оборотними коштами.

Список використаної літератури

1. Бажан І.І. Концептуальні основи відтворення трудового потенціалу та його розвитку // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – №6 (25). – С.93-96.
2. Вітвицький В., Метельська З., Величко А. Сучасні проблеми заробітної плати в сільському господарстві та шляхи її вирішення // Україна: аспекти праці.- 2008.-№2.-С.18-24
3. Державна програма зайнятості населення на 2015 рік (12.08.2008). // www.rada.gov.ua
4. Лишиленко В.І. Відтворення трудових ресурсів аграрної сфери // Економіка АПК. – 2007. – №1. – С.56-65.
5. Павловська Н. Необхідність та шляхи забезпечення випереджаючого зростання заробітної плати // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – №2 (21). – С.10-13.
6. Струмилин С.Г. Проблемы экономики труда. - М.: Госполитиздат, 1957. – 733с.

УДК: 314:331.522.4 (477.44)

АНАЛІЗ ДЕМОГРАФІЧНО-ТРУДОВИХ ЧИННИКІВ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ СЕЛЯН

Д.М. ТОКАРЧУК, аспірант*

Вінницький національний аграрний університет

The influence of demographically-labour factors on forming of employment of rural territories population is analyzed in the article. The indexes of birth-rate, death rate and migration and their influence on demographic potential are analyzed.

В статье анализируется влияние демографических и трудовых факторов на формирование занятости населения сельских территорий. Проанализированы показатели рождаемости, смертности и миграции и их влияние на демографический потенциал

Вступ. Формування системи зайнятості є складним соціальним процесом, а вивчення будь-якого соціального процесу неможливе без урахування сучасних демографічних реалій, які визначаються як в процесі природної зміни поколінь, так і під впливом комплексу соціально-економічних факторів. Склад населення змінюється з наступних причин: народжуються,

* Науковий керівник – А.Г. Мазур, д. е. н., професор ВНАУ